

**Onderzoek naar de wijze waarop de
politiediensten omgaan met de afhandeling van
schadegevallen naar aanleiding van hun optreden**

INHOUDSOPGAVE

1.	ANALYSE _____	1
1.1.	Schade bij het foutief optreden van de politiediensten -----	1
1.2.	Schade bij het niet-foutief optreden van de politiediensten-----	2
1.3.	Wie vergoedt de schade? -----	3
1.3.1.	Bij een foutief optreden van de politiediensten.....	3
1.3.2.	Bij een rechtmatig optreden van de politiediensten	4
1.4.	Taak van de politiediensten -----	6
1.4.1.	Bij niet-gerechtelijke opdrachten	6
1.4.2.	Bij gerechtelijke opdrachten	6
1.5.	Wat dienen de benadeelden te ondernemen? -----	7
1.6.	Voorbeelden-----	9
1.6.1.	Casus 1	9
1.6.2.	Casus 2	9
1.6.3.	Casus 3	10
2.	CONCLUSIE(S) _____	11
3.	AANBEVELINGEN _____	11

1. ANALYSE

1. Bij het vervullen van hun opdrachten veroorzaken politieambtenaren soms schade. De schadelijder zal die schade vergoed willen zien. Wie die schade zal vergoeden, is afhankelijk van de volgende factoren:

- a) het al dan niet foutief handelen van de politiediensten;
- b) wie de schadeveroorzakers zijn – lokale of federale politie;
- c) de aard van de opdracht – bestuurlijke of gerechtelijke politie;
- d) of de schadelijder zelf het onderwerp is van de politietussenkomst.

1.1. SCHADE BIJ HET FOUTIEF OPTREDEN VAN DE POLITIEDIENSTEN

2. Bij de foutaansprakelijkheid, ook aquiliaanse aansprakelijkheid genoemd, moet de schade het gevolg zijn van het foutief optreden van een of meer politieambtenaren en moet er een oorzakelijk verband zijn tussen de schade en die fout.

3. De wet op het politieambt (WPA) voorziet in artikel 47 het recht op schadevergoeding door de Staat indien de fout begaan werd door de federale politie of door de gemeente of meergemeentezone indien de fout begaan werd door de lokale politie.¹

4. Overeenkomstig artikel 47 WPA geldt voor de foutaansprakelijkheid van de politiediensten een regeling analoog aan deze opgenomen onder artikel 1384, 3de lid Burgerlijk Wetboek (BW). Dit brengt met zich mee dat aan de toepassingsvoorwaarden van artikel 1384, 3de lid BW moet voldaan zijn. Er moet dus schade zijn aan derden door een buitencontractuele fout van een politieambtenaar en die fout moet begaan zijn in de uitoefening van de functie waarin de politieambtenaar aangewend werd.²

5. Op de Staat, de gemeente en de meergemeentezone rust een onweerlegbaar vermoeden van fout, zodat deze slechts aan de vergoeding van de schade kunnen ontkomen indien zij kunnen bewijzen dat niet aan de toepassingsvoorwaarden van artikel 1384, 3de lid BW is voldaan, bv.: er is geen fout – in oorzakelijk verband met de schade, de fout houdt geen

---

¹ Art. 47 WPA: “De Staat is aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door de politieambtenaren - van de federale politie - in de functies waarin hij hen heeft aangewend, net zoals de aanstellers aansprakelijk zijn voor de schade aangericht door toedoen van hun aangestelden.

De Staat is eveneens aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door de - verbindingsambtenaren bedoeld in artikel 134 van de provinciewet - in de functies waarin hij hen heeft aangewend, net zoals de aanstellers aansprakelijk zijn voor de schade aangericht door toedoen van hun aangestelden.

De Staat is eveneens aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door de politieambtenaren en de leden van het administratief en logistiek kader, aangeduid bij de Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie, in de functies waarin hij hen heeft aangewezen, net als de aanstellers aansprakelijk zijn voor de schade aangericht door toedoen van hun aangestelden.

De gemeente of desgevallend, de meergemeentezone is aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door de politieambtenaren van de lokale politie in de functies waarin de Staat, de gemeente of de meergemeentezone hen heeft aangewend, net zoals de aanstellers aansprakelijk zijn voor de schade aangericht door toedoen van hun aangestelden.

De gemeente of desgevallend, de meergemeentezone kan verhaal nemen op de Staat voor de schade veroorzaakt door een politieambtenaar van de lokale politie bij opdrachten die de Staat hem heeft toevertrouwd.

De Koning bepaalt de bevoegde overheid betreffende de burgerlijke aansprakelijkheid voor de politieambtenaren die door een andere dienst worden aangewend.

De Koning bepaalt tevens in welke gevallen de politieambtenaren door een andere dienst zoals bedoeld in het zesde lid worden aangewend”.

² A. VAN OEVELEN, “Overheidsaansprakelijkheid voor ambtsfouten van magistraten en van politieambtenaren”, *Vigiles* 2012, (273) 291.

verband met de uitoefening van de functie of de fout werd begaan hetzij door overmacht, hetzij door een derde of nog door de benadeelde zelf.³

6. De Staat, de gemeente of de meergemeentezone zou eventueel deze schadevergoeding kunnen verhalen op de betrokken politieambtenaren. Artikel 48, 1ste lid WPA beperkt dit verhaal op de politieambtenaren echter tot de gevallen waarin zij een opzettelijke fout, een zware fout of een lichte fout die bij hen persoonlijk gewoonlijk voorkomt begaan.⁴

1.2. SCHADE BIJ HET NIET-FOUTIEF OPTREDEN VAN DE POLITIEDIENSTEN

7. In het geval van de foutaansprakelijkheid worden zowel de materiële schade, de lichamelijke schade, de psychische schade als de morele schade vergoed.

8. In een aantal gevallen brengt een rechtmatig handelen van de overheid waarbij schade werd veroorzaakt eveneens de verplichting mee om deze schade te vergoeden. Deze objectieve aansprakelijkheid werd voor een beperkt aantal situaties door de wetgever uitgewerkt.

9. Voor de schade veroorzaakt tijdens een rechtmatig uitgevoerde huiszoeking had de Koning eveneens in een dergelijke regeling voorzien. In artikel 55 van het koninklijk besluit (KB) van 27 april 2007 houdende het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken werd volgende bepaling opgenomen: *“De tijdens een huiszoeking veroorzaakte schade valt ten laste van de FOD Justitie ingeval zij onontbeerlijk is gebleken voor de correcte tenuitvoerlegging van de opdracht. Zij wordt betaald volgens de marktprijs. Behalve op heterdaad vastgesteld wanbedrijf of misdaad, moet de magistraat die deze huiszoeking heeft gevorderd aan de FOD Justitie het door de politie opgemaakte proces-verbaal overmaken, de vordering en de factuur voor het herstel van de schade bezorgen. Er kan een voorschot betaald worden aan de benadeelde persoon”*.

10. Dit KB werd echter door de Raad van State vernietigd wegens schendingen van substantiële vormvereisten⁵, zodat op heden nog steeds het KB van 28 december 1950 houdende het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken van toepassing is dat een dergelijke bepaling niet kent.

11. Het Hof van Cassatie oordeelde echter in zijn arrest van 24 juni 2010⁶ dat de Staat een schadevergoeding verschuldigd is ingevolge de schade veroorzaakt door politieambtenaren wegens een niet-foutief optreden. Er moet hier echter rekening gehouden worden met alle omstandigheden van de zaak en in het bijzonder met de betrokkenheid van de getroffen bij het vermeende misdrijf. Het Hof stoelt zich hiervoor op het algemeen rechtsbeginsel van de gelijkheid van de burgers voor de openbare lasten, waarbij de onevenredig nadelige gevolgen van een op zich rechtmatige dwangmaatregel op goederen in het raam van een strafrechtelijk onderzoek gelijkelijk over de gemeenschap dienen te worden verdeeld.⁷

³ A. VAN OEVELEN, “Overheidsaansprakelijkheid voor ambtsfouten van magistraten en van politieambtenaren”, *Vigiles* 2012, (273) 297-298.

⁴ Art. 48, eerste lid WPA: *“De in artikel 47 bedoelde politieambtenaren, die in hun functies aan de Staat, aan de gemeente (aan de meergemeentezone) of aan derden schade berokkenen, moeten deze slechts vergoeden, wanneer zij een opzettelijke fout, een zware fout, of een lichte fout die bij hen gewoonlijk voorkomt, begaan”*.

⁵ Het ontwerp werd door de regering volgens de hoogdringendheidsprocedure voorgelegd aan de afdeling wetgeving van de Raad van State, maar de afdeling bestuursrechtspraak oordeelde in haar arrest dat de gewone procedure diende te worden gevolgd. Zie RVS 17 december 2008, nr. 188928, BS 2 februari 2009.

⁶ Cass. 24 juni 2010, nr. C.06.0415.N.

⁷ Het Hof van Cassatie stelt in dit arrest dat: *“Krachtens het algemeen rechtsbeginsel van de gelijkheid van de burgers voor de openbare lasten, dat onder meer is neergelegd in artikel 16 van de Grondwet, kan de overheid niet zonder vergoeding lasten opleggen die groter zijn dan die welke een particulier in het gemeenschappelijk belang moet dragen.*

Uit dit algemeen rechtsbeginsel vloeit voort dat de onevenredig nadelige - dit zijn: buiten het normale

12. *In concreto* stelt dit arrest dat wanneer een huiszoeking uitgevoerd wordt bij een target die in een huurwoning woont, de verhuurder – die niets met de zaak te maken heeft – niet moet opdraaien voor de schade veroorzaakt door die huiszoeking. Anders is het gesteld indien deze schade toegebracht wordt aan de goederen van de target zelf. Deze laatste heeft meer dan waarschijnlijk geen recht op een schadevergoeding wegens het foutloze optreden van de politieambtenaar.

13. Het arrest beperkt echter de schadevergoeding tot schade toegebracht aan goederen, zodat het principe niet kan toegepast worden op de onevenredig nadelige gevolgen van een dwangmaatregel ten aanzien van de persoon⁸ of nog tot psychische en morele schadevergoeding. De nuance kan gemaakt worden dat het Hof hier niet diende te oordelen over lichamelijke, psychische en morele schade. Bijgevolg is het ook niet ondenkbaar dat het Hof dezelfde redenering zal doortrekken indien het zich in de toekomst dient uit te spreken over dergelijke schade bij een rechtmatig politieoptreden.

1.3. WIE VERGOEDT DE SCHADE?

14. In eerste instantie wordt het onderscheid gemaakt tussen het foutief optreden van de politiediensten en het rechtmatig handelen van de politiediensten. Bij een foutief optreden dient vervolgens nog het onderscheid gemaakt te worden tussen het optreden van de federale politie en dit van de lokale politie.

Bij een rechtmatig handelen van de politiediensten waaruit schade voortvloeit, wordt een onderscheid gemaakt tussen opdrachten in het kader van bestuurlijke politie en opdrachten in het kader van gerechtelijke politie. Bij de opdrachten in het kader van gerechtelijke politie zal bovendien ook naar de mate van betrokkenheid van de schadelijder gekeken worden.

1.3.1. Bij een foutief optreden van de politiediensten

15. Bij schade door het foutief optreden van de politiediensten kan worden teruggevallen op artikel 47 WPA dat de Staat, de gemeente of de meergemeentezone aansprakelijk stelt voor de aangerichte schade bij een foutief optreden van de politiediensten. In beginsel wordt hier geen onderscheid gemaakt tussen opdrachten van bestuurlijke politie en opdrachten van gerechtelijke politie. In de praktijk is dit echter licht afwijkend.

16. Wat de federale politie betreft, komt voor de foutaansprakelijkheid de FOD Binnenlandse Zaken, Algemene directie van de Veiligheid en Preventie, Directie geschillen en juridische ondersteuning tussen bij de afhandeling van de schade.

17. De FOD Binnenlandse Zaken bepaalt in eerste instantie zelf of het om een foutief optreden gaat. Indien de FOD Binnenlandse Zaken van mening is dat het inderdaad een foutief optreden betreft van de federale politie, dan zal hij de schade laten ramen door experts binnen de federale politie. Die schaderaming geschiedt op tegensprekelijke wijze met de schadelijder, diens verzekering en de eventueel door hen aangestelde expert.

18. De FOD Binnenlandse Zaken, Algemene directie van de Veiligheid en Preventie, Directie geschillen en juridische ondersteuning streeft naar minnelijke regelingen met de schadelijder. In het overgrote deel van de gevallen wordt dan ook een minnelijke regeling bereikt. Bereikt

---

maatschappelijke risico of het normale bedrijfsrisico vallende en op een beperkte groep burgers of instellingen drukkende - gevolgen van een op zich zelf rechtmatige dwangmaatregel op goederen in het raam van een strafrechtelijk onderzoek zoals de onderhavige huiszoeking niet ten laste van de getroffenene behoren te komen, maar gelijkelijk over de gemeenschap dienen te worden verdeeld.

Bij de beoordeling van dit onevenredig nadeel moet de rechter rekening houden met alle omstandigheden van de zaak en in het bijzonder met de betrokkenheid van de getroffenene bij het vermeende misdrijf en met de redelijke verwachtingen van de burgers in verband met de solidariteit die van hen wordt gevraagd.”

⁸ A. VAN OEVELEN, “Overheidsaansprakelijkheid voor ambtsfouten van magistraten en van politieambtenaren”, *Vigiles* 2012, (273) 300.

men die niet, dan zijn de gewone rechtbanken bevoegd om een uitspraak te doen over een al dan niet foutief optreden en het bedrag van de schadevergoeding.

19. Voor de lokale politie zijn de gemeente of de meergemeentezone als rechtspersoon aansprakelijk voor de vergoeding van schade voortvloeiend uit een foutief optreden. Om hun aansprakelijkheid te dekken, kunnen ze een aansprakelijkheidsverzekering afsluiten bij een verzekeraar.

20. In beginsel zal de gemeente of de meergemeentezone eveneens zelf bepalen of zij het optreden van haar politiedienst als een fout erkent en of zij haar aansprakelijkheidsverzekering aanspreekt. Wanneer de aansprakelijkheidsverzekering aangesproken wordt, kan deze de fout op haar beurt eventueel nog betwisten.

21. De gemeente of de meergemeentezone zal hier ook – al dan niet door tussenkomst van haar aansprakelijkheidsverzekeraar – in overeenstemming met de tegenpartij, eventueel door tussenkomst van hun respectievelijk aangestelde experts, een overeenkomst trachten te bereiken aangaande de schadevergoeding. Wordt er geen overeenkomst bereikt aangaande het al dan niet foutbegrip en/of de vergoeding, dan is het uiteraard ook aan de gewone rechtbanken om uitspraak te doen over het geschil.

22. Zoals *supra* vermeld, komen hier alle vormen van schade in aanmerking om vergoed te worden.

23. Afwijkend van het theoretisch kader zal de FOD Justitie, Directoraat-generaal Rechterlijke organisatie, Dienst gerechtskosten eveneens tussenkomen voor de materiële schade naar aanleiding van het foutief optreden van de federale of de lokale politie in de uitvoering van haar gerechtelijke opdrachten indien hij tot een minnelijke regeling kan komen met de schadelijder.

1.3.2. Bij een rechtmatig optreden van de politiediensten

24. De materiële schade veroorzaakt door een rechtmatig optreden van de politiediensten in de uitvoering van hun gerechtelijke opdrachten wordt dus overeenkomstig het reeds besproken cassatiearrest van 24 juni 2010 gedragen door de FOD Justitie, Directoraat-generaal Rechterlijke organisatie, Dienst gerechtskosten.

25. De FOD Justitie verkiest meerdere bestekken te krijgen, maar als dat niet kan door de hoogdringendheid of de bijzonderheid van de werken of als het een heel eenvoudige herstelling is, volstaat één bestek. Bij hoogdringendheid mogen de werken al zijn uitgevoerd en volstaan de factuur en het betalingsbewijs.

26. De schadebestekken/facturen worden vergeleken met eerder afgehandelde dossiers over gelijkaardige schade om zich ervan te vergewissen of de gevraagde vergoeding niet buitensporig is en soms dienen de politiediensten nog eens te gaan kijken naar de toestand. De genomen foto's van de schade spelen hier een belangrijke rol. Over de schade wordt ook onderhandeld met de schadelijder. Bij twijfel vraagt de FOD Justitie het parket of de politiediensten om meer uitleg. Er wordt een klein onderzoek verricht om misbruiken te voorkomen.

27. Meestal wordt de schadevergoeding in der minne geregeld. Indien dit niet mogelijk is, gaat het dossier naar de Dienst Geschillen van de FOD Justitie ter voorbereiding van een rechtszaak.

28. De FOD Justitie, Directoraat-generaal Rechterlijke organisatie, Dienst gerechtskosten komt dus tussen voor de federale en de lokale politie in de uitvoering van hun gerechtelijke opdrachten. Er wordt geen onderscheid gemaakt naargelang het optreden van die diensten al dan niet foutief was, in zoverre de zaak in der minne geregeld kan worden. Wanneer de zaak voor de rechtbank komt en er een fout weerhouden wordt in hoofde van de politiediensten,

dan verloopt de procedure zoals bij de foutaansprakelijkheid en kan het dus dat de gemeente of de meergemeentezone partij wordt in het geding.

29. De vergoeding hangt ook af van de mate van betrokkenheid in het strafrechtelijk onderzoek. Zo zullen de entiteiten die geen betrokken partij zijn in het onderzoek, zoals de loutere verhuurder van een woning, aanspraak kunnen maken op de schadevergoeding. De entiteiten tegen wie het onderzoek loopt, komen daarentegen niet in aanmerking om vergoed te worden voor de geleden schade wegens het rechtmatig optreden van de politiediensten.

30. De minnelijke regeling voor de schadevergoeding bij het rechtmatig handelen in de uitvoering van gerechtelijke opdrachten beperkt zich wel tot de vergoeding van de materiële schade. Indien een vergoeding wordt gevraagd voor lichamelijke, psychische en/of morele schade, dan zal de zaak steeds voor de rechtbank worden gebracht en moet tot op heden nog een fout aangetoond worden.

31. Voor de schade die veroorzaakt wordt naar aanleiding van een rechtmatig optreden van de politiediensten buiten het kader van hun gerechtelijke opdrachten dienen de slachtoffers de vraag tot vergoeding te stellen aan de bestuurlijke overheden van de politiediensten, overeenkomstig artikel 11 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.⁹

32. Wanneer deze overheden weigeren om op de vraag tot schadevergoeding in te gaan of verzuimen op de vraag te antwoorden binnen de 60 dagen, kan de schadelijder zich wenden tot de Raad van State. Het verzoek bij de Raad van State is wel aan voorwaarden onderworpen. Zo mag geen andere rechtbank bevoegd zijn om te oordelen in het geschil en moet het gaan om buitengewone schade veroorzaakt door een administratieve overheid.¹⁰

33. Het verzoekschrift dat aan de bestuurlijke overheden dient gericht te worden tot herstel van de geleden schade is niet aan vormvereisten onderworpen. De Raad van State vereist wel dat het om een geschreven document gaat dat duidelijk de draagwijdte van het verzoek stipuleert. Zo dient naast de schadeverwekkende handeling, de geleden schade en het causaal verband tussen beide, ook het bedrag van de schade of minstens de elementen die toelaten dit bedrag te ramen, duidelijk weergegeven te worden in dit verzoekschrift.¹¹

34. De vergoeding geldt zowel voor de materiële als voor de morele schade.

35. De term “buitengewone schade” dekt ongeveer dezelfde lading als de term “onevenredig nadelige gevolgen” uit het bovenvermelde arrest van het Hof van Cassatie.

---

⁹ BS 21 maart 1973.

¹⁰ Art. 11 RvS - wet: “*Als geen ander rechtcollege bevoegd is, doet de (afdeling bestuursrechtspraak) naar billijkheid en met inachtneming van alle omstandigheden van openbaar en particulier belang, bij wege van arrest uitspraak over de eisen tot herstelvergoeding voor buitengewone, morele of materiële schade, veroorzaakt door een administratieve overheid. De eis tot herstelvergoeding is niet-ontvankelijk dan nadat de administratieve overheid een verzoekschrift om vergoeding geheel of gedeeltelijk heeft afgewezen of gedurende zestig dagen verzuimd heeft daarop te beschikken*”.

¹¹ A. MAST, J. DUJARDIN, M. VAN DAMME en J. VANDE LANOTTE, *Overzicht van het Belgisch administratief recht*, Mechelen, Kluwer, 2012, 1254.

	Materiële schade	Lichamelijke schade	Psychische/morele schade
Fout	De Staat voor de federale politie, de gemeente of de meergemeentezone voor de lokale politie	De Staat voor de federale politie, de gemeente of de meergemeentezone voor de lokale politie (1)	De Staat voor de federale politie, de gemeente of de meergemeentezone voor de lokale politie
Geen fout - gerechtelijke opdracht - niet rechtstreeks betrokken (vb. verhuurder)	De Staat bij onevenredig nadelige gevolgen	Wettelijk niet voorzien - heden moet er fout aangetoond worden	Wettelijk niet voorzien - heden moet er fout aangetoond worden
Geen fout - niet-gerechtelijke opdracht - niet rechtstreeks betrokken	Aanvraag aan bestuurlijke overheid (de Staat, gemeente of meergemeentezone) - Raad van State	Aanvraag aan bestuurlijke overheid (de Staat, gemeente of meergemeentezone) - Raad van State	Aanvraag aan bestuurlijke overheid (de Staat, gemeente of meergemeentezone) - Raad van State
Geen fout - rechtstreeks betrokken (vb. veroordeelde)	Betrokkene zelf	Betrokkene zelf	Betrokkene zelf

(1) De FOD Justitie, Dienst Gerechtskosten komt eveneens tussen in de schadevergoeding wanneer de politiediensten foutief gehandeld hebben in de uitvoering van hun taken in de gerechtelijke sfeer. Hij doet dit eveneens voor de lokale politie.

1.4. TAAK VAN DE POLITIEDIENSTEN

36. Wat de politiediensten dienen te ondernemen zodat de schadelijder kan worden vergoed voor de geleden schade verschilt naargelang het optreden zich al dan niet in de uitvoering van een gerechtelijke opdracht situeert. Het onderscheid tussen een foutief en een rechtmatig handelen is hier minder belangrijk daar het al dan niet onrechtmatig karakter van het optreden niet steeds op het eerste gezicht bepaald kan worden.

37. Onafhankelijk van dit onderscheid zouden de politiediensten de schadelijders op de goede weg moeten zetten om vergoed te kunnen worden voor de schade. Op zijn minst zouden zij een contactpersoon moeten kunnen opgeven die de schadelijder verder kan helpen op weg naar schadevergoeding en die de benadeelden kan informeren over de te nemen initiatieven.

38. Eveneens onafhankelijk van dit onderscheid bestaan er op heden geen formele procedures om de schadelijder op de goede weg te zetten.

1.4.1. Bij niet-gerechtelijke opdrachten

39. De betrokken eenheid van de federale politie moet een aanvraag indienen bij het expertisebureau van de federale politie tot raming van de schade. Het complete administratief dossier moet vervolgens door de betrokken eenheid of de juridische dienst van de federale politie worden doorgestuurd naar de FOD Binnenlandse Zaken, Algemene directie van de Veiligheid en Preventie, Directie geschillen en juridische ondersteuning.

40. Er is hiervoor volgens de FOD Binnenlandse Zaken, Algemene directie van de Veiligheid en Preventie, Directie geschillen en juridische ondersteuning echter geen procedure uitgewerkt.

41. De lokale politie dient eveneens een administratief dossier op te stellen ten behoeve van de gemeente of de meergemeentezone en dient zo spoedig mogelijk contact te nemen met zijn aansprakelijkheidsverzekeraar om het dossier verder af te handelen.

42. Er dient opgemerkt dat het bij verkeersongevallen waarin een politiedienst betrokken is wel vlot verloopt, en dit in tegenstelling tot de andere schadegevallen.

1.4.2. Bij gerechtelijke opdrachten

43. Hier zijn de modaliteiten identiek voor zowel de federale als de lokale politie. In principe komen deze erop neer dat de politiediensten zo snel mogelijk de aangerichte schade beschrijven en foto's nemen van deze schade. De toestand voor het veroorzaken van de schade is hierbij eveneens belangrijk, zodat de eventueel eerder bestaande beschadigingen in beeld gebracht worden.

44. Het schadedossier moet overgemaakt worden aan de FOD Justitie, Directoraat-generaal Rechterlijke organisatie, Dienst gerechtskosten. Het is belangrijk dat de schadelijders de coördinaten krijgen van deze dienst om zo contact te kunnen nemen met de dienst. Bovendien dienen zij eveneens in het bezit gesteld te worden van het notitienummer van het strafrechtelijk dossier zodat zij over een referentienummer beschikken. De processen-verbaal die de schade beschrijven worden immers door de parketten en in mindere mate door de onderzoeksrechter niet steeds overgemaakt aan de FOD Justitie. Indien deze niet worden overgemaakt, heeft de FOD Justitie pas kennis van de schadegevallen nadat de schadelijder met hem contact neemt.

45. Gezien het aantal betrokken actoren, namelijk: politie, parket en eventueel de onderzoeksrechter, is het aan te bevelen om een procedure uit te werken via een ministeriële omzendbrief of een omzendbrief van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, zodat de taak van de politie en de parketten in deze materie voor iedereen duidelijk is en de schadelijder degelijk geholpen wordt.

1.5. WAT DIENEN DE BENADEELDEN TE ONDERNEMEN?

46. De schadelijder kan er zich het best van vergewissen dat het nodige gedaan werd om een schadevergoeding te verkrijgen. Hij kan hiervoor eventueel zijn verzekeringsagent of zijn advocaat aanspreken om de zaken te behartigen. In elk geval vraagt hij het best aan de optredende politiedienst naar een contactpersoon of dienst waartoe hij zich kan wenden met vragen over zijn schade en de initiatieven die deze politiedienst heeft genomen.

47. De schadelijder doet er goed aan eveneens een dossier op te stellen van de geleden schade om dit over te maken aan de bevoegde diensten. De schadelijder omschrijft het best zo duidelijk mogelijk de handelingen waaruit de schade voortvloeit, de geleden schade en het verband tussen beide.

48. Eigenlijk zou het moeten volstaan dat de schadelijder terecht kan bij de dienst die de schade veroorzaakt heeft. De politiedienst op zijn beurt zou dan het nodige moeten doen om alles over te maken aan de bevoegde diensten, nl. gemeente, meergemeentezone, FOD Binnenlandse Zaken en FOD Justitie (al dan niet via de parketten of onderzoeksrechters) zodat de schadelijder niet zelf moet uitzoeken tot wie hij zich uiteindelijk moet wenden.

49. In alle gevallen dat het niet tot een minnelijke regeling komt, zal de schadelijder een gerechtelijke procedure dienen te voeren tegen de Staat, de gemeente of de meergemeentezone. Afhankelijk van de aard van het politieoptreden zal de schadelijder zich dan moeten wenden tot de burgerlijke rechtbanken wanneer de schade te wijten is aan een fout van de optredende politiedienst of nog wanneer de benadeelde te maken heeft met onevenredig nadelige gevolgen van een rechtmatig politieoptreden in de uitvoering van hun gerechtelijke opdrachten. Voor de buitengewone schade als gevolg van een rechtmatig politieoptreden in de uitvoering van hun taken van bestuurlijke politie zal de benadeelde zich moeten wenden tot de Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak.

Schematische weergave van de betrokken diensten en procedures

1.6. VOORBEELDEN

1.6.1. Casus 1

50. De lokale politie gaat over tot het uitvoeren van grootschalige alcoholcontroles. De controles op zich zijn een taak van bestuurlijke politie. De politieambtenaar die de controle zal uitvoeren struikelt en daarbij deukt hij met zijn knie de deur van de wagen in van de chauffeur die hij wenst te onderwerpen aan de alcoholcontrole. De eigenaar van het voertuig heeft hierdoor schade geleden en wenst hiervoor vergoed te worden. De gemeente of de meergemeentezone, in het geval dat de politiezone uit meerdere gemeenten bestaat, zal hier aansprakelijk zijn en zal de schade dienen te vergoeden.

51. De politieambtenaar geeft de gegevens van zijn politiezone door aan de benadeelde partij en stelt een verslag op van het veroorzaken van de schade ten behoeve van zijn politiezone.

52. De gemeente of de meergemeentezone zal haar aansprakelijkheidsverzekering aanspreken. Een tegensprekelijke expertise van de door de verzekeringen aangestelde experts zal de schade begroten. Wanneer beide partijen akkoord zijn, zal de aansprakelijkheidsverzekering van de gemeente of de meergemeentezone overgaan tot vergoeding van de benadeelde partij.

53. Indien de partijen het niet eens geraken, zal de schadelijder de gemeente of de meergemeentezone dienen te dagvaarden voor de burgerlijke rechtbank. De rechtbank zal dan uitspraak doen over de schadevergoeding.

54. In het geval dat de gemeente of de meergemeentezone een fout van de politieambtenaar betwist en dus niet wenst over te gaan tot een schadeloosstelling, kan de schadelijder zich wenden tot de burgerlijke rechtbank die dan een vonnis zal vellen over de aansprakelijkheid en de schadevergoeding.

55. In de veronderstelling dat het niet de lokale politie maar de federale politie is die de controle uitvoert, zal de Staat aansprakelijk zijn voor de schade.

56. De politieambtenaar geeft de gegevens van zijn dienst door aan de benadeelde partij en stelt een verslag op van het veroorzaken van de schade ten behoeve van zijn dienst.

57. De betreffende dienst van de federale politie dient een aanvraag tot raming van de schade te richten aan het expertisebureau van de federale politie. De schade zal ook hier op tegensprekelijke wijze begroot worden.

Vervolgens dient het complete administratief dossier overgemaakt te worden aan de FOD Binnenlandse Zaken, Algemene directie van de Veiligheid en Preventie, Directie geschillen en juridische ondersteuning, die op haar beurt het slachtoffer zal vergoeden.

58. In het geval dat de partijen geen overeenkomst vinden over de schadevergoeding of de fout betwist wordt, dan zal de benadeelde partij de Staat moeten dagvaarden voor de burgerlijke rechtbank. De FOD Binnenlandse Zaken, Algemene directie van de Veiligheid en Preventie, Directie geschillen en juridische ondersteuning zal dan procespartij zijn in het geding.

59. In het geval dat er geen fout kan weerhouden worden in hoofde van de politiediensten en de burgerlijke rechtbank onbevoegd zou zijn, dan kan de benadeelde partij zich wenden tot de Raad van State met een herstellvordering. Er moet hier dan wel sprake zijn van buitengewone schade; zo niet, zal de Raad van State geen herstellvergoeding toewijzen.

1.6.2. Casus 2

60. De federale politie richt bij het uitvoeren van een huiszoeking door nalatigheid schade aan in een woning. Door onvoorzichtigheid breekt een politieambtenaar bij deze huiszoeking een antieke vaas.

61. In principe zou dezelfde werkwijze als voor de futaansprakelijkheid, zoals hierboven uiteengezet, kunnen gevolgd worden. Voor de lokale politie geldt *mutatis mutandis* dan eveneens dezelfde redenering.

62. Een andere mogelijkheid bestaat erin dat de politiediensten, zowel de federale als de lokale, de gegevens van de FOD Justitie, Directoraat-generaal Rechterlijke Organisatie, Dienst Gerechtskosten doorgeven aan de benadeelde partij. De benadeelde partij kan dan op haar beurt contact nemen met deze dienst.

63. Uiteraard zullen de politiediensten in beide gevallen best een verslag maken met betrekking tot de aangerichte schade en zich niet beperken tot het louter opstellen van een proces-verbaal. Dit verslag dient dan overgemaakt te worden aan de respectievelijk bevoegde instanties. Indien het verslag overgemaakt wordt aan de FOD Justitie, Directoraat-generaal Rechterlijke Organisatie, Dienst Gerechtskosten, moet het zeker het notitienummer van het strafrechtelijk dossier bevatten.

64. De FOD Justitie, Directoraat-generaal Rechterlijke Organisatie, Dienst Gerechtskosten zal op basis van schadebestekken overgaan tot de vergoeding van de schade. Indien de schade bij hoogdringendheid dient hersteld te worden, dan wordt gevraagd dat de schadelijder de factuur en het betalingsbewijs overmaakt aan de FOD Justitie, Directoraat-generaal Rechterlijke Organisatie, Dienst Gerechtskosten.

65. In het geval dat de FOD Justitie, Directoraat-generaal Rechterlijke Organisatie, Dienst Gerechtskosten de schadebestekken of de factuur buitensporig vindt, zal hij trachten tot een vergelijk te komen met de schadelijder. Lukt dit niet, dan zal de schadelijder de Staat moeten dagvaarden voor de burgerlijke rechtbank. De schadelijder doet er dan goed aan om zowel Binnenlandse Zaken als Justitie te dagvaarden indien de federale politie de schade veroorzaakt heeft. Indien de lokale politie de schade veroorzaakt heeft, dagvaardt de schadelijder best de FOD Justitie en de gemeente of de meergemeentzone.

66. In de veronderstelling dat deze actie ook iemand verwondt, doordat die zware vaas bijvoorbeeld op de bewoner terechtkomt, dan kan men wel via de FOD Binnenlandse Zaken of de gemeente/meergemeentzone tot een regeling komen buiten de rechtbank om. Indien hiervoor aangeklopt wordt bij de FOD Justitie, zal er steeds een gerechtelijke procedure volgen.

1.6.3. Casus 3

67. In het kader van haar gerechtelijke opdrachten voert de lokale politie een huiszoeking uit bij een verdachte. Die verdachte woont in een huurhuis. Om zich toegang te kunnen verschaffen tot de woning, dient de toegangsdeur ingebeukt te worden. De eigenaar van de woning, die zelf geen partij is in het strafrechtelijk onderzoek, heeft hierdoor schade geleden en wenst daarvoor vergoed te worden. De deur dient ook dringend hersteld te worden daar de woning anders niet kan afgesloten worden.

68. In het proces-verbaal dat opgesteld wordt, zal de politie de wijze van toegang beschrijven en zal veelal ook de aangerichte schade beschreven worden. Het proces-verbaal zal daarna zijn gewone weg volgen. Aangezien de eigenaar geen partij is in het strafrechtelijk onderzoek, zal deze door de politiediensten meestal niet zelf gecontacteerd worden en dient hij zelf de nodige stappen te zetten om zijn schade vergoed te zien.

69. De politiediensten dienen hier ook dezelfde werkwijze te volgen als bij de futaansprakelijkheid en moeten dus een volledig administratief dossier opstellen met betrekking tot de aangerichte schade om deze aan de bevoegde instantie over te maken. De eigenaar van de woning kan dan gecontacteerd worden en de gegevens van de FOD Justitie, Directoraat-generaal Rechterlijke Organisatie, Dienst Gerechtskosten kunnen meegedeeld

worden samen met het notitienummer van het strafrechtelijk dossier, waardoor de eigenaar zich in contact kan stellen met deze dienst.

70. Aangezien het hier gaat om een dringende herstelling, kan aan de eigenaar meegedeeld worden dat hij de deur kan laten herstellen en dat hij de factuur en het betalingsbewijs dient over te maken aan de FOD Justitie.

71. In de veronderstelling dat het niet zou gaan om een dringende herstelling, kan aan de eigenaar meegedeeld worden dat hij meerdere offertes dient over te maken aan de FOD Justitie.

72. In het geval dat met de FOD Justitie geen overeenstemming wordt bereikt nopens de schadevergoeding zal de benadeelde partij zich moeten wenden tot de burgerlijke rechtbanken om een schadevergoeding te verkrijgen.

73. Identiek dezelfde werkwijze kan gevolgd worden voor de federale politie.

74. In de veronderstelling dat lichamelijke en/of psychische schade zou toegebracht worden aan een persoon die totaal niet in beeld komt bij het gerechtelijk onderzoek, bijvoorbeeld er is toevallig een kennis of familielid van de verdachte op bezoek bij die verdachte, dan zal deze de FOD Justitie dienen te dagvaarden voor de burgerlijke rechtbank om een schadevergoeding te bekomen. Deze vorm van schadevergoeding kan immers niet in der minne geregeld worden.

75. In de veronderstelling dat de verdachte zelf eigenaar van de woning is, zal hij niet kunnen rekenen op een schadevergoeding.

2. CONCLUSIE(S)

76. Betreffende de foutaansprakelijkheid biedt artikel 47 WPA de nodige waarborgen voor de benadeelde partij om een schadeloosstelling te bekomen. In principe wordt hier geen onderscheid gemaakt tussen taken van bestuurlijke of van gerechtelijke politie.

77. Wat de foutloze aansprakelijkheid betreft, heeft het arrest van het Hof van Cassatie van 24 juni 2010 eveneens de nodige duidelijkheid gebracht in verband met de materiële schade toegebracht tijdens de uitoefening van de gerechtelijke opdrachten.

78. Voor de lichamelijke, psychische of morele schade biedt dit arrest geen soelaas. In de huidige stand van zaken zal het slachtoffer zich tot de rechtbank moeten wenden.

79. Voor de foutloze aansprakelijkheid bij de uitvoering van niet-gerechtelijke opdrachten kan de benadeelde partij in laatste instantie terecht bij de Raad van State indien zij buitengewone schade heeft geleden.

80. Enige onduidelijkheid heerst nog omtrent de instantie die de schade zal vergoeden bij een foutaansprakelijkheid naar aanleiding van een politieoptreden in het kader van een gerechtelijke opdracht. Het slachtoffer heeft hier blijkbaar de keuze uit de FOD Justitie enerzijds en de FOD Binnenlandse zaken of de gemeente/meergemeentezone anderzijds. Evenwel met dien verstande dat bij een procedure voor de rechtbank de kans groot is dat de FOD Binnenlandse Zaken of de gemeente/meergemeentezone betrokken partij zal worden in het geding.

3. AANBEVELINGEN

81. Het zou lovenswaardig zijn mocht iedere politiedienst beschikken over een contactpersoon die de schadelijder verder helpt bij het verkrijgen van zijn schadevergoeding, zodat deze laatste slechts met één instantie contact hoeft te nemen om zijn schade geregeld te krijgen.

82. De schadeveroorzakende politiedienst zou dan zo vlug mogelijk na het veroorzaken van de schade contact kunnen opnemen met deze contactpersoon om deze door te verwijzen naar de schadelijder. Die contactpersoon zou dan de schadelijder uitvoerig kunnen informeren over welke initiatieven deze laatste dient te nemen en zou hem hierbij kunnen bijstaan.

Zeker wat betreft de schade die ontstaat naar aanleiding van de uitvoering van de taken van gerechtelijke politie, zou er duidelijkheid moet komen wie de nodige informatie overmaakt aan de FOD Justitie. In de logica van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid, waar de schadeveroorzaker zijn verzekering aanspreekt, is het aan te bevelen dat de schadeveroorzaker de bevoegde instanties in kennis kan stellen van de veroorzaakte schade. Het is aan te bevelen om een procedure uit te werken via een ministeriële omzendbrief of een omzendbrief van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, zodat de taak van de politie en de parketten in deze materie voor iedereen duidelijk is en de schadelijder degelijk geholpen wordt.

83. Los van het opstellen van een proces-verbaal en onafhankelijk van de aard van de politieopdracht zou de schadeveroorzakende politieambtenaar een administratief verslag dienen op te stellen dat beschrijft hoe de schade tot stand gekomen is. De parallel kan hier bijvoorbeeld getrokken worden met het invullen van het "Europees aanrijdingsformulier" bij een verkeersongeval.